

Mål och riktlinjer

Hantering och planering av dagvatten berörs av både globala, nationella, regionala och lokala mål. I denna bilaga ges en kort beskrivning av de mål och riktlinjer som bedöms ha betydelse för dagvatten och som även utgör en av grunderna de övergripande målen för dagvattenstrategin.

Globala miljömål

Agenda 2030

FN beslutade om en Agenda 2030 för hållbar utveckling, med 17 stycken globala mål och 169 delmål, vid ett toppmöte den 25 september 2015. En hållbar förvaltning av vattenresurserna är en viktig fråga för alla länder, rent vatten i tillräcklig mängd är en förutsättning för hållbar utveckling.

- ✓ Mål 6. Rent vatten och sanitet.
 - 6.3 Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening samt öka återanvändning
 - 6.5 Integrerad förvaltning av vattenresurser
 - 6.4 Effektivisera vattenanvändning och säker vattenförsörjning
 - 6.6 Skydda och återställ vattenrelaterade ekosystem
- ✓ Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- ✓ Mål 11 Hållbara städer och samhällen
 - Minska städernas miljöpåverkan
 - Implementera strategier för inkludering, resurseffektivitet och katastrofriskreducering
- ✓ Mål 13. Bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.
 - Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer
 - Öka kunskap och kapacitet för att hantera klimatförändringar
 - Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering
- ✓ Mål 14. haven och de marina resurser

Bilaga 1

- ✓ Mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald
 - Bevara, restaurera och säkerställ hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten
 - Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer

EU:s vattendirektiv

Sedan år 2000 finns det ett gemensamt regelverk inom EU som ska säkra god vattenkvalité i alla vatten, EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG), eller EU:s vattendirektiv. Målet i vattendirektivet är att alla vatten ska ha uppnått god kvalitet och god kvantitet år 2015, eller senast 2027.

Vattendirektivet har införlivats i svensk lagstiftning och vattenmyndigheten har tagit beslut om miljökvalitetsnormer för vatten. För att uppnå miljökvalitetsnormerna har ett åtgärdsprogram tagits fram, den senaste beslutades i december 2016 och gäller för förvaltningscykel 2016-2021, se nedan.

Sveriges miljömål

Generationsmålet är det övergripande målet som visar inriktningen för Sveriges miljöpolitik. Målet ger vägledning om de värden som ska skyddas och den omställning av samhället som behöver ske inom en generation för att nå miljömålen. Generationsmålet innebär en strävan mot att de stora miljöproblemen ska vara lösta till nästa generation, och att alla åtgärder för att lösa miljöproblemen ska vara genomförda till år 2020.

Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt 17 etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen och klimat. Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen Sveriges 16 miljökvalitetsmål beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Nedan anges mål med någon koppling till dagvattenhantering. Mål i fetstil har mer tydlig koppling och här beskrivs även preciserade formuleringar.

- ✓ **Giftfri miljö**
 - För att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden behöver spridningen av farliga ämnen förebyggas och minska.
- ✓ **Levande sjöar och vattendrag**
 - Sjöar och vattendrag har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön
 - Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag har naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna
 - Ytvattentäkter som används för dricksvattenproduktion har god kvalitet.
 - Sjöar och vattendrag har strukturer och vattenflöden som ger möjlighet till livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.
- ✓ Grundvatten av god kvalitet
- ✓ Myllrande våtmarker
- ✓ Hav i balans samt levande kust och skärgård

- ✓ God bebyggd miljö
 - Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

I ett av etappmålen för miljömålen anges att "Senast år 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt." Enligt regeringens proposition 2013/14:141 "En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster" gäller att beslutsfattare inom samhällsplanering ska hantera ekosystemtjänster.

Etappmål om metod för stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer: Kommunerna ska senast 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Etappmål om integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer: En majoritet av kommunerna ska senast 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Naturvårdsverket har under 2018-2019 på uppdrag av regeringen lämnat förslag till etappmål med styrmedel och åtgärder om dagvatten. Syftet är att främja en hållbar dagvattenhantering, anpassa samhället till ett förändrat klimat, minska spridningen av förorening och näringsämnen samt ta tillvara vattnet som en resurs:

- ✓ Etappmål 1 innebär att en hållbar dagvattenhantering ska integreras i planering och byggande senast till år 2023. Naturbaserade lösningar ska premieras samtidigt som att vattenvägar utformas för kraftig nederbörd samtidigt som dagvatten i övrigt ska fördröjas så nära källan som möjligt, nyttjas som en resurs och renas om behov finns.
- ✓ Etappmål 2 innebär att kommuner med vattenresurser, med risk för betydande påverkan av dagvatten från befintlig bebyggelse, ska senast år 2025 ha genomfört en kartläggning samt tagit fram en handlingsplan för en hållbar dagvattenhantering. Dessutom ska åtgärder, enligt den framtagna handlingsplanen, ha påbörjats.

Utöver de två etappmålen har Naturvårdsverket tagit fram tre förslag till åtgärder och styrmedel för att kunna uppnå de föreslagna etappmålen och generationsmålet. I korthet utgörs åtgärderna och styrmedlen av att:

- ✓ Naturvårdsverket, Boverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Sveriges Geologiska Undersökning får i uppdrag att ta fram en gemensam vägledning om dagvatten utifrån rådande regelverk. Arbetet samordnas av Naturvårdsverket.
- ✓ Det sker ett förtydligande av anmälningsplikten i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH).
- ✓ Regeringen tillsätter en utredning om dagvatten för översyn och samordning mellan miljöbalken (MB), plan- och bygglagen (PBL) och lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Syftet ska vara att klargöra ansvarsfrågan för dagvattenhantering i tätort, hur dagvatten ska hanteras hållbart samt för att skapa bättre förutsättningar vid kommunal planering av mark. Naturvårdsverket föreslår att en sådan utredning samordnas med den redan aviserade utredningen om MKN för vatten och PBL (i prop. 2017/18:243).

Bilaga 1

Sist men inte minst ser Naturvårdsverket ett behov att utreda frågor om finansiering och prissättning gällande dagvatten enligt principien om att förorenaren ska betala. Naturvårdsverket tror att ekonomiska incitament är en viktig del i att skapa hållbara dagvattenlösningar nära källan.

Nationellt mål om klimatanpassning:

Det nationella målet för klimatanpassning som formulerats i Nationella strategin för klimatanpassning (prop. 2017/18:163) är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

Regionala miljömål**Åtgärdsprogram för vatten enligt EU:s Vattendirektiv, Förvaltningsplan 2016-2021, Västerhavets vattendistrikt**

I Havs- och Vattenmyndighetens åtgärdsprogram, "Åtgärder som behöver vidtas av myndigheter och kommuner i Västerhavets distrikt" framgår att:

"Kommunerna ska utveckla planer för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen med avseende på kvantitet och kvalitet. Dagvattenplanerna ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

I städer och tätorter har hårdgjorda ytor ofta ersatt naturliga grönytor där vatten kan fördröjas och infiltreras. De hårdgjorda ytorna förändrar avrinningsförhållandena så att avrinningen till ytvatten eller avloppsreningsverk ökar på bekostnad av infiltration till grundvatten. Dagvatten avleds ofta orenat till sjöar och vattendrag och kan bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs beroende på dagvattnets innehåll av föroreningar och recipientens känslighet. Dagvatten innehåller ofta höga koncentrationer av prioriterade ämnen såsom bly, kadmium, kvicksilver, nickel, PAH:er, oktylfenol och nonylfenoler och särskilda förorenande ämnen såsom koppar, krom, zink, arsenik och PCB.

Ett lokalt omhändertagande av dagvatten där öppna dagvattenlösningar används bidrar med positiva mervärden. Dagvattnet kan användas i ett rekreativt syfte, ge ett vackert inslag i boendemiljön och bidra till en ökad grönska och den biologiska mångfalden i staden samtidigt som man uppnår en fördröjning och rening av dagvattnet."

Kommunfullmäktige beslutade den 2 februari 2017 (KF § 59) att Miljöskyddsnämnden ska samordna och driva kommunens arbete med vattenvårdsfrågor i enlighet med EU:s vattendirektiv. Detta arbete utförs av Vattensamordningsgruppen som utöver att samordna kommunens genomförande av vattenförvaltningen enligt EU:s ramdirektiv, även arbetar för att uppfylla miljömålet Levande sjöar och vattendrag. Vattensamordningsgruppen kommunicerar med Dagvattenplanegruppen i ärenden som berör dagvatten.

Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionen

I de regionala tilläggsmålen (regional tillämpning av de nationella målen) för Västra Götaland står det att "senast år 2020 ska ekosystemtjänster synliggöras i ÖP, DP och vägplaner".

Miljömål och riktlinjer Alingsås

Alingsås Miljöpolicy

Alingsås har en miljöpolicy (Antagen av kommunfullmäktige den 26 mars 2003, § 39) som skall vara vägledande för nämndernas miljöarbete och utgör, tillsammans med kommunens miljömål, grunden för kommunens interna miljöarbete. Policyn är ett uttryck för kommunledningens miljösyn.

Miljömål 2011-2019

Alingsås kommun har miljömål för 2011-2019 med detaljerade mål för 2011-2013, vilka antogs i Kommunfullmäktige 2010-11-24 § 189. Miljömålen har grupperats i tre huvudmål, med koppling till de nationella miljömålen.

✓ Rik natur

"Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Vi ska även minska spridningen av kemikalier som kan hota människors hälsa och den biologiska mångfalden."

✓ Friskt vatten

"Inom detta målområde strävar vi efter att vattnet i Alingsås sjöar och vattendrag ska vara rent och skapa förutsättningar för livskraftiga djur- och växtpopulationer. Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning. Påverkade vatten ska i möjligaste mån återställas till sitt ursprungliga tillstånd."

Miljömålet Friskt vatten omfattar även mer preciserade mål, då bl a:

- Stora grundvattenförekomster ska vara skyddade
- Samtliga ytvatten har minst god vattenstatus med avseende på artsammansättning och kemiska och fysikaliska förhållanden. (samhällsbyggnadsnämnden)
- Miljön i och kring Lillån iordningställs så att åns biologiska och estetiska värden säkras för framtiden och att översvämningsrisken minimeras.
- Områden där avloppssituationen enligt VA-strategin är problematisk har anslutits till kommunalt avlopp eller annan hållbar lösning.

✓ Det goda samhället

✓ Miljömålet det goda samhället omfattar mer preciserade mål, då bl a:

- Den bebyggda miljön ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö också ur ett ekologiskt perspektiv, både utomhus och inomhus.

Flerårsstrategi/mål 2019-2021

En flerårsstrategi för Alingsås kommun för 2019-2021 har antagits av kommunfullmäktige 2018-12-12, § 226. I strategin finns en vision för Alingsås kommun 2040:

*"Alingsås är Västsveriges vackraste kulturstad i en levande bygd.
Genom nytänkande, engagemang och tillgänglighet skapar vi livskvalitet för alla."*

Några mål med egentlig koppling till dagvatten finns dock inte i flerårsstrategin.

Alingsås kommuns policy för hållbar utveckling utifrån FN:s Agenda 2030

Alingsås kommun har ställt sig bakom Agenda 2030 och de 17 globala hållbarhetsmålen.

Kommunfullmäktige antog den 25 september, § 175 Policy för hållbar utveckling i Alingsås. Policyn beskriver hur Alingsås kommunkoncern ska arbeta för att hela kommunen ska utvecklas hållbart. Den visar hur kommunen ska ta sig an Agenda 2030 och innehåller bland annat principer som visar vägen för arbetet.

Principer för ett hållbart Alingsås:

1. Åtgärder som ger långsiktiga och strukturella förändringar i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning ska väljas i första hand.
2. Åtgärder ska planeras ur ett helhetsperspektiv och hänsyn till påverkan även utanför kommunens gränser ska vägas in.
3. Hållbarhetsarbetet utgår från samverkan i kommunens hela organisation – ett Alingsås – och skapar förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling genom att arbeta tillsammans med invånare, myndigheter, näringsliv, föreningsliv och civilsamhället.
4. All verksamhetsutveckling ska gynna en hållbar utveckling för Alingsås kommun och dess invånare. Nya lösningar och idéer bejakas genom att arbetet alltid ska ha ett lärandeperspektiv.
5. Beslutsunderlag ska belysas och analyseras utifrån hållbarhetsaspekterna. I beslutsärenden redogörs för hur hållbarhetsaspekterna behandlats i beredningsarbetet.
6. Alingsås kommuns mål för hållbar utveckling ska aktivt kommuniceras internt och externt.

Handlingsplan för god vattenstatus i Alingsås kommun

Alingsås kommun har tagit fram en handlingsplan för god vattenstatus (MN) i enlighet med vattenmyndighetens åtgärdsprogram för vatten enligt EU:s Vattendirektiv, Förvaltningsplan 2016-2021. Handlingsplanen, som innefattar bl a förslag till åtgärder för dagvatten baserat på Vattenmyndighetens åtgärdsprogram enligt ovan. Det huvudsakliga målet avseende dagvatten utgörs av att utöka och uppdatera Alingsås dagvattenplan.

Riktlinjer för Miljöanpassat byggande i Alingsås (KF 2011-02-23):

I Alingsås riktlinjer för miljöanpassat byggande anges riktlinjer för byggherrar som berör dagvatten både m a p material och produktval och metod för dagvattenhantering. Riktlinjerna är framtagna framförallt med hänsyn till Alingsås Miljömål 2011-2019.